

KONU

ALİŞTIRMA

FİİLİMSİ: Fiillere getirilen birtakım eklerle oluşturulan; fiillerin isim, sıfat, zarf şeklini yapan sözcüklere fiilimsi denir.

Fiilimsiler, eylemden türeyen, ancak eylemin bütün özelliklerini göstermeyen sözcüklerdir.

Fiilimsiler, fiillere getirilen "fiilimsi ekleri" ile ortaya çıkarlar.

Fiillerin üzerine getirilen bu eklerle fiiller isim, sıfat ve zarfa dönüştürülürler.

İSİM-FİİL (MASTAR)

Fiillere getirilen "-ma / -me, -mak / -mek, -ış / -iş / -uş / -üş" ekleriyle yapılır. Bu ekler fiillere gelerek onları cümle içinde "isim" yaparlar. Bu ekleri, aklımızda daha kolay kalması için "MAYIŞMAK" şeklinde kodlayabiliriz.

Örnek:

Ünlü yazarla tanışmak için fuara gitti.

Sahnedeki şiir okuyuşu her kesi duygulandırdı.

Temizleme bitince eşyaları eski yerlerine koyunuz.

İsim-fiiller, isim çekim eklerini alabilir.

Örnek:

» Yokuşa doğru yürüyüşünde zorlanıyor.

cümlesinde "yürüyüşünde" isim-fiili, iyelik (-ü) ve hâl eklerini (-de) alarak kullanılmıştır.

İsim-fiiller, olumsuzluk ekini almış fiillerle karıştırılmamalıdır.

Örnek:

» Kazmanın sapını kırma, demiştim.

cümlesinde "kırma" sözcüğü olumsuzluk eki almıştır ve bir işin yapılmayacağını bildirir.

» Odonları kırma bir günümü aldı.

cümlesindeki "kırma" sözcüğü ise isim-fiildir; çünkü sözcük olumsuz anlam vermiyor ve bir eylemin adını bildiriyor.

UYARI ! (Kalıcı İsim)

İsim fiil eki almış olmasına rağmen zamanla kalıplaşarak bir varlığın veya kavramın adı haline gelmiş sözcükler vardır. Bunlar fiilimsi olarak kabul edilmezler.

Örnek:

Yazları dondurma satışları çok artar.

Bizim uçuş iki gün sonraya ertelenmiş.

Kazma bodrumdaki yerinde duruyor.

Annem mutfakta şarma pişiriyor.

Danışmadaki adama telefon gelip gelmediğini sordu.

Ödünç aldığı çakmakla elindeki mektubu yaktı.

Bu cümlelerde altı çizili kelimeler artık bir nesneye ve kavrama isim olarak kullanılmıştır.

ÖRNEKLER

Aşağıdaki cümlelerde yer alan isim fiilleri bulunuz ve yuvarlak içerisinde alınız.

Yaşadığım şehirden ayrılmak bana çok zor gelmişti.

Senden odanı güzelce temizlemenizi istiyorum.

Zeynepciğim, şimdilik bu okuyuşun yeterli sayılır.

Bir kitap yazmak duyguların hissedilmesiyle başlar.

Kilerdeki soğanları soyma senin görevlerinden biri.

Hatalarımızı görmemek, yaşadıklarımızdan kaçıştır.

Bir insanı tanımak istiyorsanız çalışmasına bakınız.

İnsanlar okumaya kendi kültür eserlerinden başlamalı.

Suçlunun bulunması için tüm polisler çalışıyordu.

Yeni gelen öğrencinin işitme sorunu varmış.

Bu duruş onlar için iyi bir ders olmuştur.

ÖRNEKLER

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olan kelimelerin isim fiil olduklarını veya kalıcı isim olduklarını altlarına yazınız.

Yolculuk sırasında sanatçının yanında iki koruma vardır.

Vatanı koruma topraklarında yaşayanların görevidir.

Annem mutfakta biber dolması yapmaya çalışıyor.

Bu havuzun dolması için litrelerce suya ihtiyaç var.

Başarılı olmak için defalarca deneme yapmalısınız.

Birçok konuda deneme yazmış bir yazarımızdır.

Yağış türleri ile ilgili ödevimi bu haftasonu bitirmeliyim.

Sabahki yağış kısa ama etkili olmuştu.

Sınırı gözleme işini siz devralacaksınız.

Okulumuza yardım olsun diye gözleme sattık.

Sporcu için kaymak özgür olmak demektir.

Oteldeki kahvaldıda kaymak bile vardı.

ETKİNLİK

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerden yer alan isim fiilleri bularak sonlarındaki alana yazınız.

- İçeriden bir çocuk ağlaması geliyordu. (.....)
- Yüzmek, kaslarımızın güçlenmesini sağlar. (.....) (.....)
- İlk görüşte insanlar hakkında bir mütaalamız olur. (.....)
- Para kazanmak için gurbet ellere gitti. (.....)
- Gözlerindeki kızarma uykusuzluğundan olmuştur. (.....)
- Dolabın kapısı ilk açışta yere düştü. (.....)
- Final maçı için hep birlikte alıştırmaya yapalım. (.....)
- Çocuklara hediye dağıtmak için dışarı çıktılar. (.....)
- Babamlar arkadaşlarıyla sahilde yürüyüş yapıyorlar. (.....)

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olarak belirtilmiş olan kelimeleri isim fiil, olumsuz, kalıcı isim olarak ayırarak altlarına yazınız.

- Böyle olduğun yerde söylenmek sana hiç yakışmıyor.
- Labirentin çıkışı tam ters istikamettedir.
- Yeni önlüğümü bu ayarda ütüleme, demiştim.
- İnsanları yargılama adaletin yapacağı bir iştir.
- Nöbet esnasında uyumanın cezası ağırdır.
- Sakin uyuma sınırda nöbet tutarken.
- Kavurma yapmak için etleri küçük küçük doğradı.
- Mahkemede savunma yapmak için delil topladı.
- Duruşma üç ay sonraki bir tarihe ertelendi.
- Depolama alanına girme diye uyarılmıştın.
- Polisler şehrin girişinde çok sayıda tutuklama yaptılar.
- Kitabın bu sayfasında alıştırma bölümü vardı.
- Bu yaptıklarımın dolayısı beni yargılama yeterli.

TEST

1. Aşağıdaki -ış/-iş eki almış olan hangi kelime isim fiil olarak kullanılmıştır?

- A) Mahkûmların görüş günü pazartesi günüdür.
- B) Bu çocuğun çok anlayış sahibi yapısı var.
- C) Pantolonun dikiş yerleri yıpranmış.
- D) Bir bakışta bir derdinin olduğunu anladı.

2. Aşağıdaki -ma/-me ekini almış olan hangi kelime olumsuzluk anlamı katmıştır?

- A) Unutma sakın bu yaz yaşadığımız maceraları.
- B) Size gelen mektup danışmaya bırakılmış.
- C) Örtüleri katlamayı bitirmek üzereyiz.
- D) Ormandaki aramalar bugün de devam ediyor.

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde bir isim fiil bulunmamaktadır?

- A) Sabahları erkenden kalkmak çok iyi oluyor.
- B) Bence onu kızdıracak davranışlar yapma.
- C) Karşılaşma saat yirmi bir otuzda TRT1'deymiş.
- D) Yarın kütüphanede buluşmaya karar verdik.

İsim fiil eki alan bazı kelimeler zamanla kalıplaşarak kalıcı isim haline dönüşürler.

4. Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala örnek bir kelime vardır?

- A) Koltuğa oturup kitap okumak çok güzel oluyor.
- B) Yemek saat yedi buçuğa kadar hazır olacakmış.
- C) Ummak, hiç bitmeyen bir eylemdir.
- D) Sürekli aynı şeyleri dinlemekten yoruldum.

5. Aşağıdakilerden hangisi isim fiil almamıştır?

- A) Hayatı anlayış biçimimiz çok farklıdır.
- B) Bu bekleyiş asırlarca sürebilir.
- C) Sorunlardan kaçış dertlerimizi arttırır.
- D) İki ülke barış için bir araya gelecekler.

6. Aşağıdaki cümlelerde yer alan "çarpma" kelimelerinden hangisi isim fiil olarak kullanılmamıştır?

- A) Bu soruda çarpma yapman gerekiyor.
- B) Araba çarpmanın etkisi ile savruldu.
- C) Öğrencilerin hepsi çarpma öğrendiler.
- D) Yaralar çarpma sonucunda oluşmuş.

7. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde isim fiil yoktur?

- A) Marketten dondurma almak için para aldı.
- B) Elindeki bağlama ile güzel türküler çalıyor.
- C) İlk atış hedef tahtasına isabet etmedi.
- D) Bahçe ışıklandırması çok iyi olmamıştı.